

I. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

FLORENT BRAYARD

βιβλιοκριτική για το βιβλίο
Comment l'idée vint à M. Rassinier.
Naissance du révisionnisme
Πρόλογος του Pierre Vidal-Naquet
Fayard, 1996, 464 σ.

Το βιβλίο του Florent Brayard δεν έχει ως αποκλειστικό θέμα τον Paul Rassinier, τον πατέρα του «ρεβιζιονισμού», αυτής της ιδεολογίας που, υπό επιστημονικό προσώπιο, αρνείται τόσο τη γενοκτονία των Εβραίων κατά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, όσο και την ύπαρξη των θαλάμων αερίων. Ο «κύριος Rassinier» είναι το κεντρικό πρόσωπο, ένα ον χωρίς μικρό όνομα, όπως άλλοι είναι χωρίς πρόσωπο, μια ιδιάζουσα στιγμή σε μια πορεία πολλαπλών στρατεύσεων – κομμουνιστής και κατόπιν σοσιαλιστής πριν από τον πόλεμο, ακραίων ειρηνιστής αλλά αντιστασιακός, εκποτισμένος σε στρατόπεδο συγκέντρωσης στη συνέχεια, προτού εμφανισθεί, στη δεκαετία του '50 ως ιδρυτής του «ρεβιζιονισμού». Η μελέτη είναι επικεντρωμένη σ' αυτήν την τελευταία μεταμόρφωση: πώς ένας παλιός εκποτισμένος μπόρεσε να επεξεργαστεί ένα λόγο που κατέληγε να δίνει μια ετερόδοξη άποψη για τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, να θέτει υπό αμφισβήτηση και κατόπιν να αρνείται το ολοκαύτωμα; Το βιβλίο που δημοσιεύει, υπό το προσώπιο του συγγραφέως, ο κύριος Rassinier το 1950, *Το ψεύδος του Οδυσσέα* [*Le Mensonge d'Ulysse*], θεωρήθηκε η βίβλος του ρεβιζιονισμού. Εντούτοις δεν περιέχει ούτε βεβαιότητα ούτε απόδειξη. Απεναντίας, «Θέλετε την απάντησή μου για τους θαλάμους αερίων; Υπήρξαν, αλλά όχι όσοι πιστεύεται. Εξοντώσεις έγιναν, αλλά όχι στο βαθμό που υποστηρίζεται» (ό.π. σ. 98). Αν ο κύριος Rassinier προτείνει μια μετριοπαθή άποψη για τα στρατόπεδα, μια σύγχρονη εκδοχή του «κάτεργου», «κρατικό όργανο σε όλα τα καθεστώτα όπου η άσκηση της καταστολής εγγυάται την άσκηση της εξουσίας» (ό.π. σελ. 85)· αν ο κύριος Rassinier προτείνει αδικώς την υπόθεση ότι οι θάλαμοι αερίων είχαν αρχικά βιομηχανική λειτουργία, δεν αρνείται εντούτοις τη γενοκτονία ούτε την πραγματοποίησή της μέσω των θαλάμων αερίων. Συνεπώς; Τι μεσολάβησε ανάμεσα στη δημοσίευση του *Ψεύδους του Οδυσσέα*, που τοποθετεί την ιστορία σε ένα αμφίρροπο σημείο μετατρέποντάς τη σε μια μυθιστορηματική επινόηση που δεν είναι ακόμη άρνηση, και σε τούτη τη φράση που ακούστηκε από το βήμα της Βουλής, εν μέσω της συζήτησης για την αμνηστία των συνεργατών τον Νοέμβριο του 1950, από τον

Maurice Guérin, βουλευτή του MRP, ο οποίος, αναφέροντας το *Ψεύδος του Οδυσσέα*, συμπεραίνει: «Φαίνεται, αγαπητοί μου συνάδελφοι, ότι δεν υπήρξαν ποτέ θάλαμοι αερίων ούτε στρατόπεδα συγκέντρωσης» (ό.π. σελ. 159). Η ερμηνεία αυτής της φράσης, που θα γνώριζε λαμπρό μέλλον, έγκειται σε ένα διπλό στοιχείο ξένο στο κείμενο του Rassinier: το ένα είναι ο πρόλογος του Albert Paraz, ενός μυθιστοριογράφου, δοκιμιογράφου και λιβελογράφου, που ήταν ένθερμος υπερασπιστής του Louis-Ferdinand Céline, και το άλλο η σύνοψη του *Ψεύδους του Οδυσσέα*, που διανεμήθηκε από τον εκδότη και αναδημοσιεύτηκε εν μέρει σε μια εφημερίδα της αντίστασης. Ο πυρήνας του βιβλίου του Florent Brayard είναι το πέμπτο κεφάλαιο, αυτή η «συνεδρίαση της Βουλής», που αναπαράγει τα στάδια της αντικατάστασης του κειμένου από τα «περί το κείμενο» και ιστοριοκοποιεί την παρανόηση. Εξαιτίας του προλόγου, που επιτίθεται στην αντίσταση του Edmond Michelet, πρώην μέλους του MRP και εφεξής γκολικού,

όλα δείχνουν σάμπως να επιβάλλεται η υποτίμηση ενός βιβλίου που υποτιμά ένα μέλος της αντίστασης. Άρα, στη βάση του ρεβιζιονισμού βρίσκεται μια κακή ανάγνωση, για να μη μιλήσουμε για μία απουσία ανάγνωσης, που μετατρέπει ένα κείμενο σε πρόσχημα (un texte au prétexte). Καλύτερα από οποιοδήποτε ανάθεμα, αυτή η απόδειξη δείχνει μέχρι ποιου σημείου ο «ρεβιζιονισμός» αποτελεί επίσης μια πολιτική, μια στρατηγική επανένταξης περιθωριοποιημένων διανοουμένων της άκρας δεξιάς που θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν μια πολεμική που γεννήθηκε στα πλαίσια μιας κοινοβουλευτικής διένεξης. Το γεγονός ότι ο κύριος Rassinier κάλυψε περίτεχνα αυτή την ταχυδακτυλουργία, που υποκαθιστούσε σκανδαλώδεις βεβαιότητες με ανησυχιακές αμφισβησίες, φαίνεται στο «συμπλήρωμα στο *Ψεύδος του Οδυσσέα*», *Ο Οδυσσέας προδομένος από τους δικούς του* [*Ulysse trahi par les siens*] (1961). Η σκέψη του κυρίου Rassinier τείνει όλο και περισσότερο προς την άρνηση: «Είδατε πως ανήκα σ' εκείνους που δεν πιστεύουν ότι έξι εκατομμύρια Εβραίοι εξοντώθηκαν από το ναζισμό ή εκτελέστηκαν στους θαλάμους αερίων» (ό.π. σελ. 329). Αν επιβάλλεται να μην «υπερτιμήσουμε τη σημασία των προλόγων για τη μοίρα του κόσμου» (Malraux), η ιστορία της υποδοχής του *Ψεύδους του Οδυσσέα* δείχνει τον αποφασιστικό ρόλο που παίζουν για τη μοίρα ενός βιβλίου.

Anne Simonin.

Μετάφραση από τα γαλλικά:

Κωστής Παπαγιώργης

Κέντρο Λογοτεχνικής Μετάφρασης

Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών